

- контрольну, яка уможлиблює здійснення перевірки первинної облікової інформації, контролю за ефективністю дій суб'єктів безпеки;
- оціночну, яка надає змогу на основі первинної облікової інформації здійснювати ретроспективний, поточний та стратегічний аналіз [2].

Кожна з представлених функцій розкриває факторне середовище з різних сторін, видає необхідний інформаційний продукт, який є основою для прийняття ефективних управлінських рішень, які є суттєвими для підтримки необхідного рівня економічної безпеки підприємства. Саме тому якість організації облікового процесу, рівень діджиталізації напряму впливає на систему обліково-аналітичного забезпечення, відбудовує якісне управління, що є необхідною умовою під час воєнного стану.

На думку науковців, виокремлюють певні види бухгалтерського ризику, які мають різне економічне трактування:

- ризику, що пов'язані із викривленням інформації в системі бухгалтерського обліку, внаслідок чого інформація про майновий стан викривлена;
- ризику, що виникають у фінансово-господарському середовищі, які характеризують наслідки подій та чинять суттєвий вплив на результати діяльності.

При цьому, зазначимо, що бухгалтерська інформація є основним документально підтвердженим джерелом даних про господарські операції, а з іншого боку – є фактором загроз і ризиків економічній безпеці суб'єкта господарювання, адже реєстрація в обліку недостовірної інформації й шахрайства керівництва, несанкціонований доступ до інформаційних ресурсів значно знижують рівень захищеності підприємства [3].

Таким чином, обліково-аналітичного забезпечення є основою функціонування системи економічної безпеки, яка враховує вплив факторного середовища, своєчасно виявляє можливі ризики, їх властивості. Побудова якісної системи обліково-аналітичного забезпечення є важливим завданням менеджменту, що уможлиблює необхідний ступінь супротиву негативним явищам та зменшує руйнівні наслідки для економічної безпеки підприємства.

Список використаних джерел: 1. Колодяжна І. В. Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 23, ч. 1. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_1_2019ua/30.pdf. 2. Штангрет А. М., Стеців Л. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства: методичні засади. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-9-2017.pdf#page=722>. 3. Тарасова Т. О., Черчата А. О., Ставерська Т. О. Обліково-аналітичне забезпечення ризик-менеджменту в умовах сталого розвитку підприємства. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2019. № 2. С. 142-153. URL: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/7473/1/7220p.pdf>.

УДК 338

Хоменко К. Ю., здобувачка вищої освіти, група ОА-191

Науковий керівник: **Гливенко В. В.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ключові слова: аграрний сектор, сільське господарство, податки, державна підтримка, експорт.

Широкомасштабна агресивна війна на території України завдала шкоди всім сферам діяльності держави, а особливо постраждала її економічна система. Аграрний сектор, який є життєво необхідною галуззю господарства та виступає сировинною базою для інших галузей промисловості (харчової та легкої), дуже яскраво відчув наслідки воєнних дій та став одним із найбільш вразливих секторів економіки.

Україна вже досить довгий час перебуває в лідерах світових експортерів сільськогосподарських продуктів, у минулому році було зібрано рекордний збір врожаю аграрних культур з 1991 року. Саме тому у 2021 році 40,7 % від загального обсягу товарного експорту країни

становила продукція сільськогосподарського виробництва [2]. З початком бойових дій у лютому 2022 року ситуація дещо змінилася. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України площа земель під посівну в цьому році зменшилася на 3,5 млн. га, що негативно впливає на кінцеві результати даної галузі [11].

Загалом протягом цього року аграрні господарства зіштовхнулися з великою кількістю проблем, а саме:

- дефіцит робочої сили;
- неможливість працювати на деяких ділянках;
- знищення посаджених культур;
- руйнування техніки, сховищ та іншої сільськогосподарської інфраструктури;
- розрив логістичних ланцюгів;
- дефіцит пального;
- виключення морського шляху для експорту;
- втрати тваринницького сектору.

Наразі в деяких регіонах ситуація вже стабілізувалася і підприємства працюють у звичному режимі, хоча і понесли чималі втрати. Про стан господарських суб'єктів, що знаходяться на територіях, де ведуться активні бойові дії, складно щось говорити, окрім того що за можливості вони можуть перенести свої потужності до інших областей України. Проте, перенесення бізнесу можливе швидше для переробної галузі, а не для безпосереднього сільськогосподарського виробництва, особливо рослинництва, яке прив'язане до посівних площ. За такого становища держава всіляко намагається підтримати аграрний бізнес, тому запровадила низку законів і постанов, щоб забезпечити стійкість сільського господарства в умовах війни.

Одним із заходів було пом'якшення вимог до виробництва деяких видів продукції, а також до її маркування. Для уникнення дефіциту добрив було заборонено експортувати калійні, фосфорні та складні добрива [4, 5]. Щоб полегшити діяльність аграрних підприємств на період воєнного стану, уряд надав їм можливість експлуатувати сільськогосподарську техніку без реєстрації, але вони повинні будуть зареєструвати її протягом 90 днів після закінчення воєнного стану [9].

Також уряд запровадив програму «5-7-9%», за допомогою якої підприємство може отримати кредит у сумі до 60 млн. грн під 0%, що дозволить відновити та стабілізувати роботу аграріїв [8, п. 13]. Дуже важливим моментом для сільського господарства стала можливість бронювати військовозобов'язаних чоловіків, адже саме вони складають значну частину працівників. Таким робітникам буде надана відстрочка до 6 місяців від призову на військову службу під час мобілізації та на воєнний час [1, п. 3].

Відбулося і зменшення податкового навантаження для аграрних господарств. Не нараховується та не сплачується плата за землю на земельні ділянки, які є тимчасово окупованими чи на яких відбувалися або відбуваються бойові дії, по 31 грудня наступного року після скасування воєнного стану. Земельний податок на такі ділянки не нараховується та не сплачується по 31 грудня того року, у якому було припинено воєнний стан. Також для таких земельних ділянок не нараховується та не сплачується загальне мінімальне податкове зобов'язання [3, п. 69 *Підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення»*].

Чимало податкових реформ було створено і для фізичних осіб-підприємців, що займаються фермерською діяльністю. Це є розумним рішенням, адже саме дрібні та середні виробники виготовляють понад 80% сільськогосподарської продукції, 70% з якої експортується в інші держави. Сьогодні ж в Україні функціонує близько 40 тис. фермерських господарств [10].

З 1 квітня 2022 року та до кінця війни платникам єдиного податку 3 групи можна перебувати на ставці 2% без ПДВ. ФОП 1 та 2 групи мають право зовсім не сплачувати єдиний податок [3, п. 9 *Підрозділу 8 розділу XX «Перехідні положення»*]. Також фізичні особи-підприємці можуть не нараховувати, а, отже, і не сплачувати єдиний соціальний внесок за себе та не сплачувати за працівників, які призвані до військової служби, до того часу, коли буде скасовано воєнний стан в Україні та ще протягом року після цього [7, п. 9-19 *Розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення»*].

Так як економічне становище України наразі не є стійким, перед урядом і досі постають завдання для забезпечення стабільності аграрного сектору. Головною метою є забезпечення харчової промисловості сировиною, адже саме це є основною функцією сільського господарства. Також необхідно сприяти встановленню ділових контактів українських підприємців з іноземними партнерами, шукати нові ринки збуту вітчизняної продукції, всіляко залучати різні фінансові заходи для недопущення банкрутства аграрних суб'єктів господарювання. Саме тому 13 вересня 2022 року у Верховній Раді України зареєстровано законопроект № 8025, у якому передбачається державна підтримка капітального будівництва експортної інфраструктури або її оновлення [6].

Отже, незважаючи на непрості для нашої економіки часи, держава надає всіляку підтримку аграрному бізнесу, що гарантуватиме в подальшому його швидке відновлення та вихід на довоєнні позиції стосовно забезпечення внутрішнього та зовнішнього продовольчих ринків.

Список використаних джерел: 1. Деякі питання бронювання військовозобов'язаних в умовах правового режиму воєнного стану: Постанова КМУ від 03.03.2022 р. № 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-2022-%D0%BF#Text>. 2. Особливості функціонування аграрного сектора економіки України в умовах війни. Національний інститут стратегічних досліджень: вебсайт. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/osoblyvosti-funktsionuvannya-ahrarynoho-sektora-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh>. 3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. 4. Про внесення змін у додаток 1 до Постанови КМУ від 29.12.2021 № 1424: Постанова КМУ від 12.03.2022 р. № 259. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/259-2022-%D0%BF#Text>. 5. Про внесення змін у додаток 1 до Постанови КМУ від 29.12.2021 № 1424 : Постанова КМУ від 24.03.2022 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/353-2022-%D0%BF#Text>. 6. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо державної підтримки сільського господарства та експорту агропродукції під час воєнного стану від 13.09.2022 р. № 8025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40438>. 7. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закону України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>. 8. Про надання фінансової державної підтримки: Постанова КМУ від 24.01.2020 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#n52>. 9. Про технічне забезпечення комплексу польових робіт в умовах воєнного стану 2022 року: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 07.03.2022 р. № 154. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN073580>. 10. У Мінагрополітики розповіли, скільки фермерських господарств діє в Україні під час війни. AgroPolit.com: вебсайт. URL: <https://agropolit.com/news/24225-u-minagropolitiki-rozpovili-skilki-fermerskih-gospodarstv-diye-v-ukrayini-pid-chas-viyni>. 11. Як працює аграрний бізнес в умовах війни. ZN.UA: вебсайт. URL: <https://zn.ua/ukr/ariculture/jak-pratsjuje-ahrarynij-biznes-v-umovakh-viyni.html>.